

Interview Mike Schouten

Ruth Wilmans en Gerard Knoef

Woerden, 22-10-2011

Verantwoording

© 2011 Stichting Educatieve Dans (STED), en Wilmans Winkel Fonds (WWF) Sassenheim

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Meer informatie is te verkrijgen op de website van STED/WWF:
<http://www.st-ed.nl/>
info@st-ed.nl

Fotografie: Gerard Knoef, Ruth Wilmans,
Ouders Centrum voor de Kunsten Zoetermeer

Introductie

In de jaren 50 van de vorige eeuw start een kleine groep voorvechters van dansinitiatieven om danseducatie een plaats in de Nederlandse samenleving te geven. Jan Wilmans en Kit Winkel hebben daarbij een grote rol gespeeld.

Jan Wilmans hield zich vooral bezig met de bestuurlijke aspecten op landelijk niveau. Kit Winkel hield zich bezig met de ontwikkeling van dansexpressie.

Samen waren ze initiatiefnemers en oprichters van de Stichting Educatieve Dans en Het Wilmans Winkel Fonds.

Mike Schouten is sinds 1975 lid van Stichting Educatieve Dans en vanaf 2004 voorzitter.

In 1981 werd hij voorzitter van het Wilmans Winkel Fonds. Ter gelegenheid van zijn afscheid als voorzitter van beide stichtingen in december 2011 houden wij met Mike Schouten een interview. Hierin vertelt Mike over zijn drijfveren, zijn motieven en over de krachten binnen het werkveld van de educatieve dans.

Mike krijgt bij zijn aftreden als voorzitter het erelidmaatschap uitgereikt van de Stichting Educatieve Dans en het Wilmans Winkel Fonds

Interview

Mike je bent in menig bestuur actief.

Vandaag willen we graag met je spreken in het kader van je functies als voorzitter van de Stichting Educatieve Dans en van het Winkel Wilmans Fonds.

Voor de oprichting van beide stichtingen waren Kit Winkel en Jan Wilmans mede verantwoordelijk.

Wanneer en waar ontmoette je hen voor het eerst?

Jan Wilmans heb ik in de eerste plaats ontmoet als inspecteur lichamelijke opvoeding in algemene dienst voor de Pedagogische Academies in 1968, 1969 op de jaarlijkse conferenties van gymnastiekleraren. Maar later, toen hij als inspecteur bij mij in de gymnastiekzaal van de Pedagogische Academie in Beverwijk kwam, hebben we doorgepraat. Het contact met dans ontstond toen Peter Sarneel, een student van mij, en ook cursist bij Kit in Amsterdam op de Theaterschool voor dansexpressie, voorstelde om met de specialisten lichamelijke opvoeding een keer langs te gaan bij de opleiding. Daar is een jarenlange, door mij gestarte, door Joke Valkering voortgezette bezoeken gekomen aan Amsterdam, aan de theaterschool. Zo hebben we in de maanden januari, februari steeds een ploegje meegenomen. Zo is het contact ontstaan.

In die tijd, 1973-1974, vroeg Jan mij om lid te worden van het bestuur van de Stichting Educatieve Dans. Dat is de start. Kit Winkel was een danseres, ik dacht bij het Nationale Ballet (noot van de redactie; Ballet van de Nederlands Opera en het

Scapino Ballet). Zij was ook in Engeland geweest om daar de Modern Educational Dance te bestuderen. Dat heeft haar gegrepen en gebracht om in Nederland het begrip Dansexpressie, een methode voor het leren van dans en ervaren van dans, bij kinderen op te zetten. Dat heeft ze in eerste instantie samen met Corrie Hartong gedaan. Op die wijze is zij in het danseducatie traject van Nederland terecht gekomen. Jan ontmoette haar daar, en vanaf het moment dat

die twee verder zijn gegaan, samen, hebben ze ook samen de dansexpressie aangepakt en gepromoot. Kit voor de dans inhoudelijke kant, Jan voor de bestuurlijke en de beleidskant. Dat was een goed koppel in dat opzicht. Dat heeft wat opgeleverd in dit land. Veel producties, veel methodes, veel cursussen en ga maar door. Ze hebben veel gedaan aan de verspreiding van dansexpressie.

Jan Wilmans heeft bestuurlijk, beleidsmatig, heel veel initiatieven genomen. Hij was natuurlijk politicus; vijftien jaar lang gedeputeerde, financiën en cultuur van de provincie Drenthe. En daarna werkte hij in het inspectoraat lichamelijke opvoeding voor de Pabo's. Maar in zijn andere, niet-werktijd, hoewel wat was niet werktijd voor hem, heeft hij heel veel stichtingen en verenigingen opgericht. Hij was voorzitter van het Centraal Dansberaad, hij was voorzitter van muziekscholen en kunstencentra, en ga maar door. Wat de dans betreft heeft hij in dit land niet alleen de stichting Educatieve dans en het Wilmans Winkelfonds opgericht, maar ook de werkgroep Dans in de Pabo, en die bestaat nog steeds, de Nederlandse tak van Dance and the Child International heeft hij opgericht, en hij heeft meegedaan in nog vele andere clubs zo links en rechts. Hij was altijd vertegenwoordigend in de bestuurlijke beleidskant, en nadrukkelijk aanwezig in Nederland.

Ik was op de kweekschool in Beverwijk in de jaren vijftig, ik was daar op een internaat. Daar waren veel clubs die van alles in de vrije tijd deden. Onder andere was ik daar

toneelmeester. Ik deed de techniek van de toneelstukken. Dat heeft mijn belangstelling als vijftienjarige, tot mijn twintigste getrokken en ben ik altijd mee bezig gebleven. Dat is van techniek vanzelfsprekend gegaan naar regie. Ik heb later op diverse scholen stukken geregisseerd. Meestal eerst nog wat stukken georiënteerd aan religie, maar later was dat wat algemener. Vanaf mijn gymnastiekperiode kwam ik dus in aanraking met de dans via Jan Wilmans en die studenten, en zo is de belangstelling voor dans verder uitgebouwd.

Ik werd in begin jaren 70 bestuurslid, van de Stichting Educatieve dans en van 1979 is dat omgezet in een adviseurschap omdat ik inspecteur werd voor onder andere dans in de PABO's. En dan leek het wat beter om afstand te nemen. In 1981 werd ik de eerste voorzitter tot op heden 2011, dertig jaar, van het Wilmans Winkelfonds. Dus dat is weer wel als voorzitterschap gebleven.

Dans, muziek en beeldende kunst hebben je warme belangstelling.

Waar komt die belangstelling uit voort? Wat raakt je?

Mijn interesse betreft vooral de podiumkunsten waaronder dans, maar ook muziek, drama, show musical, kleinkunst, dat zijn voor mij in de eerste plaats de trekkers in de kunstwereld. Beeldend komt daar wat achteraan. Wat is het wat mij in dans trekt? Nou dat is in een vrij korte zin te zeggen: dans is de poëzie van het bewegen. Een uitspraak van Jan Wilmans al eerder, maar dat is wat mij grijpt. Ik vind naast dat wat je als gymnastiekleraar ziet, het groot sport bewegen, de nuances van het menselijk bewegen vooral in dans. Tegelijkertijd altijd met die zweem, met die boodschap van schoonheid. Het is heerlijk om te kijken naar dans en mee te gloeien in de voorstelling, niet groeien, maar gloeien.

En dat is wat je moet treffen, en dat heeft mij altijd getroffen, nog steeds. We gaan nog naar zeer veel dansvoorstellingen, voortdurend.

Je hebt je vooral ook bezig gehouden met Kunst Educatie; met ontwikkeling van leerplannen, onderwijskunde, opleidingen en inspectie. Wat was voor jou het belang? Wat waren je doelen?

Waar het in feite om gaat is bereiken van de jeugd. Zorgen dat kinderen de schoonheid van kunst, in casu dans, gaan ervaren, meemaken. We hebben onze onderwijsprogramma's volgestopt met allerlei maatschappelijke noodzaken, om te kunnen overleven in deze maatschappij. Wat we naar mijn smaak te veel vergeten is dans. Van oudsher is Nederland te veel een wat calvinistisch georiënteerde maatschappij geweest, waardoor het lichamelijke, ook in onderwijsprogramma's, weinig kans heeft gekregen. Dat moest na WOII worden aangepakt, dat is goed gedaan door Kit en Jan. Dat heb ik geprobeerd over te nemen.

Om vooral in beleidsmatige zin te komen tot dans in het onderwijs. Dans staat er nu volledig in, in de wet, in onderwijsprogramma's in eindtermen of hoe je het ook wil beschrijven. In de praktijk is dat even wat anders.

Over de STED en het WWF; wat waren jouw motieven om daarin te participeren?

De entree bij de STED in begin jaren 70 was best aardig omdat daar ook een raad van medewerkers functioneerde. Dat waren afgestudeerde docenten dansexpressie die samen hun adviezen aan het bestuur van de STED voorbereidden. En daarmee zorgden dat wat de STED beleidsmatig bedacht, in grotere mate en breedte werd verspreid. Dat was een hele goede zet om de raad van medewerkers op te richten in die tijd. Het heeft lang gefunctioneerd, tot en met de jaren 80 begin 90 denk ik. Maar daarna was dat voorbij, dat paste niet meer. De kracht van de Stichting Educatieve Dans is altijd geweest, om beleid op nationaal niveau, soms ook iets lager,

op provinciaal/gemeentelijk, en onderwijsorganisaties, om dat beleid te beïnvloeden. Daar is het om gegaan, daar zijn vele acties om geweest. Acties die nooit de publiciteit hebben gehaald, maar als je de archieven bekijkt van de STED dan zie je dat dat altijd is doorgegaan. Hoe beïnvloeden wij de politiek om te bereiken op nationaal en wettelijk niveau wat wij willen bereiken, inhoudelijk, met danseducatie in Nederland? Of het nou binnen- of buitenschools is. De organisatie aan de danseducatie kant lag er, de inhoud was vooral vanuit de dansexpressie benadering gevuld. Beleidsmatig moest het worden afgerond, door Jan Wilmans als oud Tweede Kamerlid, met veel contacten, en later mocht ik dat overnemen.

Het Wilmans-Winkelfonds is natuurlijk een ander verhaal. Dat is een fonds ingesteld door Kit en Jan, die ook de eerste schenking hebben gedaan. Dat was bestemd om mensen te stimuleren met financiën, en met hulp, om de dansexpressie te verbreiden. Dus was altijd de eis bij het Wilmans-Winkelfonds: je moet een product opleveren. Dat kan een methode zijn, dat kunnen een aantal lessen zijn, dat kan een nascholingscursus of een boek zijn, een film, een video. Maar het moest altijd leiden tot de besteding van dansexpressie in het veld van danseducatie.

Wat vind jij terugkijkend op die lange periode van 1975 – 2011 de hoogtepunten? Wat heeft de STED bereikt?

Wat echt bereikt is door de STED, is het plaatsen van dans in het wettelijk kader. Dat is de grote kracht en de grote uitkomst, waardoor er in het land allerlei zaken konden ontstaan. Bijvoorbeeld ook door de STED, met NBDK en het Wilmans Winkel Fonds en ook nog een SLO daarbij, allerlei leerlijnen, op basis van de wettelijke eindtermen die er waren.

Er zijn twee eindtermen; 1) je moet dans ervaren, passief, en 2) Je moet dans ervaren, actief. Dat zijn de twee grote lijnen. Vooral die laatste is vertaald in methodes, boeken, als Danswerk! en Dans voor de Basisvorming. En dan gaan we

naar het voortgezet onderwijs, precies hetzelfde. In veel geschriften, vind je de weerkaatsing van die wettelijke beslissing. En de kracht van de STED is dat ze enerzijds het beleid heeft gestimuleerd, en mede helpen tot stand brengen, en anderzijds kon voorzien in een inhoudelijke invulling van danseducatie, geschikt voor school en vrije tijd.

Die combinatie, vertegenwoordigd in de personen Kit en Jan, heeft geleid tot een sterke positie van dans.

Dat voorbereidende werk van STED, Wilmans-Winkelfonds en anderen, op het terrein van beleid, wetgeving maar vooral ook methodes en nascholingen, dat vroeg om een onderzoek naar; wat is er nou van gekomen? Is dat geland in het Nederlands Onderwijs? Dat onderzoek heeft de STED en het WWF gedaan in 2008-2009, bij alle basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs in Nederland. Van de 8000 scholen scoorden we 52 scholen die daadwerkelijk dans als vak geven. Dat is wat teleurstellend. Andere scholen doen wel passief aan dans, voorstellingen, optreden in de gymzaal, een cursus, een dag Scapino in school, dat valt dan wel weer mee. Maar als je daar een aantal honderden scholen heb gehad in dit land, dan ben je er wel. Met andere woorden, dat wat in de wet als verplicht onderdeel geldt: dans, is nog niet daadwerkelijk in de scholen geland. Teleurstellend, en tegelijkertijd een punt om weer verder te gaan, en door te gaan en de politiek te blijven oproepen, van jongens.... maak die wetten eens waar!

Tegenkrachten; waar ben je in streven het meest tegen aangelopen/gehinderd/tegengewerkt en wat kan de volgende generatie hiervan leren? En wie zijn juist de instanties die dans mede willen stimuleren?

Als het gaat om met wie heb je nou te maken met al dit werk van STED en WWF, dan zijn er natuurlijk veel instanties. Die in principe al een luisterend oor hebben en best willen meewerken. Maar waar stuit je op als het echt gaat om iets door te drukken en in te voeren, dan is er maar één groep: de ambtenarij. De politici willen meestal wel, of zeggen wat opportunistisch dat ze willen, maar werken uiteindelijk wel mee. De grote weerstand zit bij de ambtenaren die bijvoorbeeld dans helemaal niet aan hun lijf hebben kleven. Die denken “ dans? oh dat is bewegen ... gymnastiek”. Maar als gymnastiek en sport, het groot sport-bewegen is, en dans de poëzie van de beweging, met een schoonheidslading die je moet zien over te brengen in artistieke zin, dan is dat een heel ander verhaal. Nou om dat ambtenaren aan hun verstand te brengen, daar heb je volhardendheid voor nodig, door blijven gaan, berichten sturen, op bezoek gaan, ze te spreken vragen. Blijf babbelen, vriendelijk, maar vooral doortastend in je boodschap.

Kijk bij dat oppikken van de volgende generatie, daar zijn nou vooral, in eerste instantie, maar niet alleen, de opleidingen van belang. We hebben hier een 8-tal dansvakopleidingen in Nederland in het Hoger Onderwijs, inmiddels ook een aantal in het Middelbaar Beroeps Onderwijs. Daar moeten allemaal

mensen vandaan komen die het oppikken, die verder kijken dan hun uitvoerende dans. Maar hopelijk als ze een jaar of 30-35 zijn, beginnen te zeggen: “hé, hoe kan ik dans, vertaald in danseducatie, doorgeven aan volgende generaties”. En op dat punt zouden opleidingen zich wat meer mogen oriënteren om die boodschap mee te geven.

Het is natuurlijk ook goed, na het voorgaande lijstje, de voorstanders te noemen die danseducatie in dit land stimuleren. Er zijn ontwikkelaars; de Stichting Leerplanontwikkeling, die programma's schrijft voor scholen. Maar ook de Beroepsvereniging voor Danskunstenaars, de NBDK, die in het circuit van vakverenigingen bijvoorbeeld voor het Voortgezet Onderwijs de danswereld vertegenwoordigt.

Daarnaast is er internationaal gezien, Dance and the Child International, waar Nederland ook lid van is. En vooral ook natuurlijk naast opleidingen, die georiënteerd zijn op het promoten van dans, de dansgezelschappen. Vaak met een jeugdafdeling of aparte jeugddansgezelschappen zoals Project

Sally bijvoorbeeld. Maar vroeger ook Scapino in School en tegenwoordig Introdans in School (en “de Stilte” en “Dans in School”: red.) Dat zijn clubs die als voorstander de zaak promoten. In de achtergrond gesteund door een grote amateurwereld dans, die bijvoorbeeld ook met dansinstituten als Kunstconnectie goed samenwerkt om die hele danswereld in Nederland te bestendigen.

Wat zou er in Nederland op het gebied van de danseducatie moeten gebeuren?

Hoe zouden STED en WWF daar een rol in kunnen spelen?

Bij de huidige tegenkrachten die we in het voorgaande zo-even genoemd hebben ligt er toch voor STED en WWF, voor beide stichtingen, weer een nieuwe opdracht. En die opdracht luidt eigenlijk; keer even terug naar de basis. Ga vooral met je informatie terug naar studenten. Probeer ze te enthousiasmeren voor de danseducatie zoals jij ze ziet. Tegelijkertijd blijf je opereren in de richting van de politiek en ambtenarij. Maar pak vooral op dit moment, en dat is aan dit bestuur goed toe te vertrouwen, pak de bodem, begin bij studenten, en probeer daar binnen te komen. Opdat je ideeën over danseducatie op dat punt opnieuw worden verbreid.

Wie is Mike Schouten?

Mijn motto is altijd geweest; iedereen in zijn waarde laten. En daarmee schets ik ook een beetje mijn eigen rol; op afstand en op achtergrond. Ik hoef niet zo hard op te voorgrond te staan zwaaien met wat dan ook. Maar wel; invloed, zorg voor invloed, langs allerlei lijnen. En dat heb ik eigenlijk in mijn hele bestuurlijke leven gedaan. Vanaf het eerste moment dat ik bestuurder was van de ANWB tot en met de huidige tijd dat ik nog vele stichtingen mag voorzitten.

Altijd op de achtergrond denk ik, maar wel heel stevig. Weten wat je wilt, overtuigd zijn van je boodschap, hem helder formuleren en uitdragen. En dat is eigenlijk wat mij een beetje kenschetst.

Daarnaast moet je gewoon altijd vriendelijk zijn. De kunst is om de meest vervelende dingen op de meest vriendelijke manier te zeggen. En mensen te overtuigen dat ze het toch maar gaan doen.

Publicaties , rechtstreeks ondersteund door de STED/WWF
<i>Dans in Zicht, een onderzoek naar het voorkomen van het vak dans in het (speciaal) basisonderwijs in Nederland.</i> Reijntjes, Maaïke, 2009, Stichting Educatieve Dans en Wilmans Winkelfonds, Amsterdam
<i>De Dansbron, en methode voor dansdocenten in het basisonderwijs;</i> Niesen, Cathrien. en Nunen, Anouk. van; SLO; Enschede; 2002
<i>Dans in uitvoering, een methode voor dans in de basisvorming;</i> Breuring, Marjolein. e.a.; SLO; Enschede; 2002
<i>Begrippenlijst Dans; Alfabetisch overzicht van begrippen voor het vak dans in het voortgezet onderwijs;</i> van Breukelen, Wieneke; SLO; Enschede VO/1062/D/01-117; 2001.
<i>Danswerk!, Een handreiking voor vakleraren dansexpressie in het basisonderwijs,</i> Wilmans, Ruth. e.a. SLO, 2000. NBDK
<i>De Dans Meester,</i> Heydanus, Etje., 1997 SLO, ISBN 9032918133.
<i>Een leerplan Dans, Bouwstenen voor de basisvorming,</i> Breukelen, Wieneke e.a. SLO, Enschede 1994, Wolters Noordhof, Dansacademie Brabant
<i>Moet je doen, (het deel betreffende dans)</i> Meulenhof Educatief. Knoef, Gerard, Meulenhoff Educatief
<i>Dansexpressie, geschiedenis en ontwikkeling van idealen,</i> Baroud, R'Douan en Schippers, Nettie Nederlands Instituut voor de Dans 1990, ISBN 9071718 069.
<i>Dansexpressie en haar werkvelden;</i> Loos, Ella; NBDK Sectie Dansexpressie; 1985
<i>Dansexpressie OLM bulletin;</i> Winkel, Kit; SLO; Enschede; 1984
<i>Dans; Relatie basisvorming en CKV2;</i> Brummel, Klazien; SLO.
<i>Dance and Politics, Wilmans, Jan C.:International Conference of Dance And The Child,1982. Stockholm</i>
<i>Dans als Expressievak in de Basischool,</i> Winkel, Kit, 1982, STED en IDEE,Programmacommissie Bijscholing Integratie KO/LO
<i>Dansexpressie, Ten Dans Gevraagd, Overeem, J.W. en Winkel, Kit, Stichting Educatieve Dans, Nederlands Cultureel Contact</i>

Indirect ondersteund, als bijdrage aan de ontwikkeling van educatieve dans
<i>Dansspetters II</i> , Speth, Maria, Hogeschool Maastricht, 2004
<i>Dans In Samenhang, een flexibele methodiek</i> , Bergman, Vera, 2003, De Kunstconnectie, Utrecht
<i>Dansspetters</i> , Speth, Maria., Hogeschool Maastricht, 1999.
<i>Dat Doet Dansen</i> , Bergman Vera., LOKV, 1991, ISBN: 9069970368.
<i>Dans in het middelbaar dienstverlenend en gezondheidszorg onderwijs (MDGO)</i> Luteijn, Adriaan, 1989, VALO (veldadvisering Leerplanontwikkeling
<i>Dans als specialisatie in de PABO</i> ; Bergman, Vera 1989 LOKV Utrecht
<i>Dansexpressie voor kleuters</i> , Becquart Eddy e.a Altiora Averbode, 1987
<i>Bewegingsspelen</i> , Becquart Eddy e.a., Averbode Educatief, 1985.
<i>Dansexpressie</i> , Tabaznik Karin, De Vrieseborch, Haarlem, ISBN, 9060762234, 1985.
<i>Dans en drama als "spel en beweging" in de basisschool, visienota</i> ; LOKV 1984
<i>Dansante Vorming in Se Cu projecten, Culturele vorming in het Secundair Onderwijs</i> ; Rietveld, Gerda, LOKV, 1984
<i>Muzische Vorming/Expressie. Wat leren ze ervan?</i> , Asbroeck, Stan van en Depla, Jos Altiora Averbode, 1984
<i>Dansexpressie met Kinderen, een werkboek voor begeleiders in de basisschool</i> , Depla Jos en Wilmans Ruth, Averbode educatief, 1981